

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน โดยศึกษารูปแบบภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ตามแนวคิดของ แมนซ์ และ ซิมส์ (Manz & Sims, 1989) ที่สามารถนำไปพัฒนาใช้ได้โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi) ในการสร้างรูปแบบ และใช้การสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion) ในการศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบที่สร้างขึ้น รวมถึงใช้การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในการทดลองใช้รูปแบบที่สร้างขึ้น วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดในขั้นตอนการวิจัย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เพื่อศึกษารอบแนวคิดในการวิจัยโดยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำเหนือผู้นำ และหลักการทฤษฎีภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้อง กับพฤติกรรมภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ศึกษากรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในด้าน โครงสร้างการบริหาร อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหาร บทบาทสำคัญของผู้บริหาร

รายละเอียดในการดำเนินการตามขั้นตอนที่ 1 มีดังนี้

1. การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ในเรื่องของหลักการทฤษฎีภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้อง กับพฤติกรรมภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ศึกษากรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในด้าน โครงสร้างการบริหาร อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหาร บทบาทสำคัญของผู้บริหาร ศึกษาเอกสาร งานวิจัย หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำ

2. ศึกษา วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำแนกเป็นประเด็นเพื่อใช้สอบถามความคิดเห็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างแบบสอบถามการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของ แมนซ์ และ ซิมส์ (Manz & Sims,

1989) ดำเนินการดังนี้

1. สร้างแบบสอบถามภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน แบ่งออกเป็น ดังนี้
แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเหนือผู้นำ 7
องค์ประกอบด้วย คือ 1) การทำให้เป็นผู้นำตนเอง (Become a Self-Leader) 2) ผู้นำแสดงเป็นแบบ
ฉบับที่เป็นผู้นำตนเอง (Model Self-Leadership) 3) กระตุ้นให้ผู้ตามตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง (Self-Set
Goals) 4) สร้างรูปแบบความคิดทางบวก (Create Positive Thought Patterns) 5) อำนวยความสะดวกให้
เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ (Facilitate Self-Leadership through
Reward and Constructive Reprimand) 6) สนับสนุนให้เกิดผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน (Promote
Self-Leadership through Teamwork) และ 7) อำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง
(Facilitate Self-Leadership Culture) โดยการสังเคราะห์ผลการศึกษาจากขั้นที่ 1 นำมาสร้าง
แบบสอบถามการพัฒนภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

2. เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย นักวิชาการของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐ
และเอกชน และกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
(Content Validity) ของแบบสอบถาม

3. รวบรวมแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย
ตนเอง และนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อรายการกับวัตถุประสงค์ (Index of the
Item-Objective Congruence: IOC) ดังนี้ การประเมินความสอดคล้องที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ตรวจ
ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยดัชนีความสอดคล้อง (Index of the Item-Objective Congruence: IOC)
เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งดัชนีความสอดคล้องคำนวณได้จากสูตร

$$IOC = \sum R/N$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

R หมายถึง คะแนนความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาแปลงเป็นคะแนน ดังนี้

เห็นด้วย กำหนดคะแนนเป็น + 1

ไม่เห็นด้วย กำหนดคะแนนเป็น - 1

บันทึกผลการพิจารณาถึงความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคน แล้วหาผลรวมคะแนน
ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด โดยใช้สูตร IOC ได้กำหนดเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง
มากกว่าหรือเท่ากับ .5 แสดงว่าใช้ได้ ไม่ต้องปรับปรุง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 124)

จากนั้นนำค่าคะแนนแทนค่าในสูตรการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ตามสูตรข้างต้น ผลการวิเคราะห์ค่า IOC พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อแบบสอบถามการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ มีความสอดคล้อง เหมาะสมและชัดเจนทั้งในคำานจุดประสงค์ในการสร้างเนื้อหาและการใช้ภาษา มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ .92 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกองค์ประกอบ

4. นำเสนอประธานคณะกรรมการและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างรูปแบบภาวะผู้นำเหนือผู้นำ การสร้างรูปแบบที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 เป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำเหนือผู้นำ โดยสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้บริหารและนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 19 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi) 2 รอบ ชนิดเลือกตอบแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ประมวลความคิดเห็นเพื่อให้แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำเหนือผู้นำ และสรุปเป็นรูปแบบของภาวะผู้นำเหนือผู้นำ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากเทคนิคเดลฟาย เป็นวิธีการที่นำมาใช้แทนการประชุม เพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ เพราะในทางปฏิบัติเป็นความยากลำบากอย่างยิ่งที่จะเชิญผู้เชี่ยวชาญมาประชุมพร้อมกัน ดังนั้นจึงมีผู้คิดค้นเทคนิคเดลฟายมาใช้แทน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่น่าสนใจ แล้วนำความคิดเห็นเหล่านั้นไปวิเคราะห์ เพื่อสรุปมติของผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้น หากผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมโครงการวิจัยมีตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป จะทำให้อัตราความคลาดเคลื่อน (Error) มีน้อยมาก การเลือกผู้เชี่ยวชาญ การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญมีเกณฑ์ในการพิจารณาคุณสมบัติดังนี้ คือ

1.1 ผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและเอกชนและกระทรวงศึกษาธิการ

1.2 นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและเอกชนและกระทรวงศึกษาธิการ

ผู้วิจัยได้ใช้คุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น คัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความเหมาะสมกับเรื่องที่จะทำการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 19 คน (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญปรากฏในภาคผนวก ข) โดยใช้วิธีการรวบรวมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากผู้บริหาร และนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและเอกชน และกระทรวงศึกษาธิการ

2. ผู้วิจัยนำรายชื่อและประวัติของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนที่ได้พิจารณาคัดเลือกไว้ เสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาลั่นกรองให้ได้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับเรื่องที่จะทำการวิจัยอย่างแท้จริง

3. จัดส่งแบบสอบถามที่เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญที่ได้คัดเลือก แสดงความคิดเห็น 2 รอบ

4. รวบรวมแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำเดลฟายแบบปรับปรุง จากการที่ผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยหาค่าฐานนิยม มัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

การวิเคราะห์ ค่ามัธยฐาน (Median: Mdn) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range: I.R.) รายข้อ พิจารณาโดยคัดเลือกข้อความที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนควอไทล์ 1.50 ลงมา

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ เพื่อให้รูปแบบมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและความเหมาะสมของรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ ด้วยการนำรูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำเหนือผู้นำที่ได้จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากการทำเดลฟาย รอบที่ 2 โดยดำเนินการดังนี้

ก. การตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำเหนือผู้นำ โดยสอบถามกับ ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาต และ/หรือผู้บริหารโรงเรียน อาชีวศึกษาเอกชนและนักวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 10 คน โดยวิธีจัดทำสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion) อภิปรายตามองค์ประกอบทั้ง 7 ในประเด็นต่าง ๆ

ข. ดำเนินการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกผลจากการสนทนากลุ่ม

การเก็บข้อมูล จากการสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion) โดยกำหนดระยะเวลาประมาณ 3 ชั่วโมง ตามแนวร่างคำถามการสนทนากลุ่มที่ได้จากการสอบถามในรอบที่ 2 ใช้สนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ สร้างจากแนวคำถามจากการวิเคราะห์ผลของแบบสอบถามรอบที่ 2 และร่างแนวทางการสนทนากลุ่มตามผลที่ได้ ในการดำเนินการ ผู้วิจัยจะกำหนดประเด็น สำหรับประเมินการตรวจสอบและวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน อาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วย ความเหมาะสมของหลักการในการกำหนดรูปแบบการพัฒนา ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปปฏิบัติ ข้อดีและข้อจำกัดของรูปแบบ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในหนทางการนำรูปแบบไปปฏิบัติใช้ ทั้งนี้ในระหว่างการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะใช้เทปบันทึก เพื่อรวบรวมสาระเนื้อหาและความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม มาใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนารูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

การสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion) เนื่องจากการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ความสอดคล้องเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ การทำให้เป็นผู้นำตนเอง ผู้นำแสดงเป็นแบบฉบับที่เป็นผู้นำตนเอง กระตุ้นให้ผู้ตามตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง สร้างรูปแบบความคิดทางบวก อำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัลและคำหนิอย่างสร้างสรรค์ สนับสนุนให้เกิดผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน และอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มด้วยวิธีการจัดกลุ่มสนทนา

การจัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ มีขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การเตรียมการก่อนการจัดสนทนากลุ่ม

1.1 การกำหนดหัวข้อประเด็นและแนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อประเด็น และแนวคำถามจากวัตถุประสงค์ในการวิจัย และปัญหาในการวิจัยออกมาเป็นร่างแนวคำถามย่อย แล้วนำแนวคำถามย่อยที่ร่างไว้มาเรียบเรียงเป็นข้อคำถาม จัดลำดับเพื่อนำการสนทนาเป็นขั้นตอน และจัดลำดับความคิดเห็นให้เป็นหมวดหมู่หรือหัวข้อใหญ่

1.2 การเตรียมบุคลากรในการจัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยได้เตรียมบุคลากรในการร่วมจัดกลุ่มสนทนา ดังนี้

1.2.1 ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) คือ ผู้ถามคำถาม และกำกับการสนทนาให้เป็นไปตามแนวทางของข้อที่ศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนตรงกับประเด็นที่จะศึกษามากที่สุดในเวลาที่กำหนด

1.2.2 ผู้จดบันทึกคำสนทนา (Note-Taker) คือ ผู้ทำหน้าที่จดคำพูดทุกคำพูดในการสนทนากลุ่มให้ได้มากที่สุด รวมทั้งจดกิริยาท่าทางของสมาชิกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา เพราะในการจัดกลุ่มสนทนาบางคนนิ่งเฉย ไม่แสดงความคิดเห็น แต่ก็รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มรายอื่น และแสดงท่าทีเห็นด้วย ชื่นชม หรือไม่เห็นด้วยท่าทางคัดค้านหรืออึดอัด โดยการแสดงออกทางแววตาหรือท่าทาง ซึ่งผู้จดบันทึกคำสนทนาจะสังเกตและบันทึกสิ่งเหล่านี้ไว้ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในอันที่จะนำมาใช้ประกอบการศึกษาถึงบรรยากาศของการจัดกลุ่มสนทนาในแต่ละครั้ง เพื่อเป็นพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์ข้อมูลจากคำพูดและท่าทางของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

1.2.3 เจ้าหน้าที่บริการทั่วไป (Provider) และผู้คอยกันผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดกลุ่มสนทนาให้ออกไปจากสถานที่ที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่ม รวมทั้งทำหน้าที่บริการเอื้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่อยู่ในกลุ่ม

1.3 การเตรียมอุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูลในการจัดสนทนากลุ่ม อุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ เทปบันทึกเสียง หรือ MP 3 เพราะในการจัดกลุ่มสนทนานั้นตลอดเวลาของการสนทนา จะมีการถกประเด็นปัญหา มีการโต้แย้ง เป็นกระแสดวงความคิดเห็นที่สวนกันไปมา ซึ่งผู้จัดบันทึกคำสนทนาจะบันทึกไม่ทัน จึงต้องบันทึกเสียงเอาไว้ เพราะคำตอบที่เป็นกระแสโต้แย้งหรือประเด็นถกเถียงด้วยเหตุผล และการแสดงความคิดเห็นสอดคล้องเห็นด้วยหรือโต้แย้งจะเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ข้อมูลจากการจัดกลุ่มสนทนาที่มีการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย

2. สถานที่จัดสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยเลือกสถานที่จัดสนทนากลุ่มที่สะดวกสำหรับสมาชิกทุกคนมากที่สุด และเป็นที่พักผ่อนสบาย บรรยากาศเงียบสงบ อากาศถ่ายเทสะดวกได้ดี ไม่มีเสียงรบกวน แดดไม่ร้อน ไม่มีแมลงรบกวนและสามารถกันผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ออกไปจากพื้นที่ที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่มได้ ในการจัดสนทนากลุ่มนี้ ผู้วิจัยให้ห้องประชุมสมาคมโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานครเป็นสถานที่จัดสนทนากลุ่ม เนื่องจากห้องประชุมเป็นห้องที่แยกต่างหาก มีบรรยากาศสงบเงียบเหมาะสมที่จะใช้เป็นสถานที่จัดกลุ่มสนทนา

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยใช้เวลาในการจัดกลุ่มสนทนา ประมาณ 3 ชั่วโมงครึ่ง ในช่วงเวลา 9.00-12.30 น. ซึ่งนับว่าเป็นเวลาที่เหมาะสมและให้สมาชิกได้พูดคุยเสนอแนะได้อย่างเต็มที่ และสามารถมีสมาธิในการร่วมสนทนาอย่างมาก

4. การกำหนดบุคคลที่เข้าร่วมสนทนา ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้รับใบอนุญาตสถานศึกษาเอกชน ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้อำนวยการของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเอกชน และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ

5. ขั้นตอนการดำเนินการจัดกลุ่มสนทนากลุ่ม ในการจัดกลุ่มสนทนาผู้วิจัยดำเนินการตามรายละเอียด ดังนี้

5.1 การนัดหมายสมาชิกกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยแจ้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ให้ผู้รับเชิญมาร่วมกันจัดกลุ่มสนทนาทราบ โดยย้ำเรื่องการเข้าร่วมประชุมตรงตามเวลา และเข้าร่วมประชุมที่สถานที่นัดหมาย

5.2 การเตรียมสถานที่จัดสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยเตรียมสถานที่สำหรับการจัดกลุ่มสนทนา ให้เรียบร้อยก่อนการจัดกลุ่มสนทนา พร้อมทั้งจัดเตรียมเครื่องบันทึกเสียงและวัสดุอุปกรณ์และบุคลากรที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้พร้อมที่สุด ก่อนที่ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนากลุ่มเดินทางมาถึง

5.3 การดำเนินการจัดสนทนากลุ่มเมื่อสมาชิกที่มาวมกลุ่มสนทนา ที่เดินทางมาถึงห้องประชุม ผู้ดำเนินการสนทนา คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ที่ทำหน้าที่จัดบันทึกคำสนทนาและเจ้าหน้าที่บริการทั่วไป ได้ร่วมกันต้อนรับผู้ร่วมกลุ่มสนทนา และพูดคุยสนทนากันถึงเรื่องทั่วไป เพื่อให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเป็นกันเองและไว้วางใจผู้วิจัย เมื่อถึงเวลาที่กำหนดและสมาชิกครบแล้ว

จึงเริ่มการจัดสนทนา โดยผู้วิจัยได้แนะนำตนเองในฐานะผู้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา และแนะนำผู้ช่วยนักวิจัยประกอบด้วย ผู้จัดบันทึกการสนทนากลุ่มและผู้ให้บริการทั่วไป แล้วอธิบายจุดมุ่งหมายของการจัดสนทนากลุ่ม

5.4 การสังเกตและจดบันทึก (Observation and Field-Note) ผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นจริง

ความเหมาะสมของรูปแบบ ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย สำหรับการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการพัฒนา ผู้วิจัยนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนา ในระดับผู้ทรงคุณวุฒิ ไปปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา ก่อนนำไปตรวจสอบในระดับผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่าง ๆ ที่เลือกแบบเจาะจงไว้ต่อไป

ค. รวบรวมข้อมูล และประเด็นต่าง ๆ จากการสนทนากลุ่ม

ง. วิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิง

คุณภาพ

ขั้นตอนที่ 5 การพัฒนาคู่มือกระบวนการฝึกอบรมภาวะผู้นำเหนือผู้นำ เพื่อจัดทำและพัฒนาคู่มือกระบวนการฝึกอบรม โดยสร้างจากผลการสนทนากลุ่มในขั้นตอนที่ 4 รายละเอียด ดังนี้

1. การสังเคราะห์เนื้อหาในการพัฒนาคู่มือฝึกอบรม และพัฒนาคู่มือกระบวนการฝึกอบรมภาวะผู้นำเหนือผู้นำ โดยสร้างจากผลการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม การฝึกอบรม และประเมินผลการฝึกอบรม (รายละเอียดปรากฏดังภาคผนวก ง) การพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำในโรงเรียนอาชีวศึกษา

2. กำหนดรูปแบบของการฝึกอบรมที่เหมาะสม โดยกำหนดตารางการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 6 การทดลองใช้ในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน 1 แห่ง โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วย ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ที่เป็นผู้บริหารระดับรอง จำนวน 8 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงที่ผู้วิจัยเลือก

2. แผนการทดลอง

ในการทดลองหาประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ได้ใช้แผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pre-Test & Post-Test Design)

3. ระยะเวลาในการทดลอง

ดำเนินการทดลองใช้เวลา 4 สัปดาห์ ใช้เวลาในเวลาราชการปฏิบัติงานตามปกติ ในภาคเรียน

ที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ระหว่างวันที่ 12 กุมภาพันธ์ – 12 มีนาคม 2550 ดำเนินการอบรมและพัฒนา โดยผู้วิจัยร่วมกับอาจารย์จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจ เครื่องมือการวิจัย

4. คู่มือการฝึกอบรม ประกอบด้วย

4.1 วัตถุประสงค์

4.2 เนื้อหาของหลักสูตรการฝึกอบรม ประกอบด้วย 12 โมดูล

4.2.1 โมดูลที่ 1 ผู้นำในอุดมคติ

4.2.2 โมดูลที่ 2 ความรู้เรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำแบบเต็มรูปแบบความรู้เรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำแบบเต็มรูปแบบ (Full Range of Superleadership) และแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ความสำคัญ ประสิทธิภาพ พฤติกรรมที่สำคัญและองค์ประกอบต่าง ๆ และพิจารณาโครงสร้าง (Profile) ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของตนเอง

4.2.3 โมดูลที่ 3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ในองค์ประกอบด้านการสนับสนุนให้เกิดผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน ประกอบด้วย แนวคิดการสร้างทีมงาน ความสำคัญ องค์ประกอบของทีม ผลที่ได้จากทีมงาน

4.2.4 โมดูลที่ 4 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ในองค์ประกอบด้านการทำให้เป็นผู้นำตนเอง ประกอบด้วย การเห็นคุณค่าในตนเอง การพัฒนาคุณธรรม และพฤติกรรมกาจัดการด้วยตนเอง การชี้แนวทางให้ตนเอง

4.2.5 โมดูลที่ 5 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ในองค์ประกอบด้านผู้นำ แสดงเป็นแบบฉบับที่เป็นผู้นำตนเอง ประกอบด้วย การเป็นตัวอย่างที่ดี การมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะของภาวะผู้นำเหนือผู้นำที่ดี การแสดงบทบาทตัวอย่าง

4.2.6 โมดูลที่ 6 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ในองค์ประกอบด้านการกระตุ้นให้ผู้ตามตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ประกอบด้วย การตั้งเป้าหมาย การออกแบบงาน การกำหนดเป้าหมายด้วยตนเอง

4.2.7 โมดูลที่ 7 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ในองค์ประกอบด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง ประกอบด้วย การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม วัฒนธรรมองค์กร

4.2.8 โมดูลที่ 8 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ในองค์ประกอบด้านอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัลและคำหนิอย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ศิลปะการจูงใจ การให้รางวัลตนเอง การสังเกตตนเอง การวิจารณ์ตนเอง การทบทวนขั้นตอนการทำงาน

4.2.9 โมเดลที่ 9 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ในองค์ประกอบด้านการสร้างรูปแบบความคิดทางบวก ประกอบด้วย รูปแบบการคิดต่าง ๆ การคิดเชิงบวก ความคิดสร้างสรรค์ วิธีการคิดอย่างมีเหตุผล

4.2.10 โมเดลที่ 10 การสรุปและจำลองการแสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำเหนือผู้นำ โดยการแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ให้ผู้รับการอบรมสร้างเรื่องราว ตัวอย่างเหตุการณ์ที่แสดงถึงผู้นำที่มีภาวะผู้นำเหนือผู้นำ และผู้นำองค์กรแบบเดิม โดยเขียนบทและแสดงเป็นกลุ่ม

4.2.11 โมเดลที่ 11 กระบวนการวางแผนการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ (Superleadership Development Plan) และการนำเสนอแผนในกลุ่มใหญ่

4.2.12 โมเดลที่ 12 การติดตามผล ระยะเวลา 1 เดือน พบกันทุกสัปดาห์ วันพุธ-ศุกร์ ประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง เป็นการประชุมติดตามแผน แบ่งปันประสบการณ์ เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผน และปรับแผนตามความเหมาะสม

4.3 กิจกรรมการฝึกอบรม

4.4 การประเมินการฝึกอบรม

(รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ง)

5. การดำเนินการทดลอง

5.1 การอบรมในแต่ละครั้งของวัน เป็นการเรียนกลุ่มย่อยทั้ง 8 คน ผู้วิจัยได้ประสานผู้บริหารและเชิญผู้เกี่ยวข้องร่วมประชุมและปรึกษาแผนการอบรมและพัฒนา ก่อนการดำเนินการจริงในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2550 แล้วให้ผู้เข้ารับการอบรมตกลงกันในเวลาใด ซึ่งที่ประชุมตกลงกำหนดการอบรมรอบแรก วันที่ 12-16 กุมภาพันธ์ 2550 อบรมก่อน 1 สัปดาห์ (5 วัน) รอบที่ 2 กำหนดให้มีการค้นคว้า ปฏิบัติและพูดคุยในประเด็นหลัก ๆ อีก 3 สัปดาห์ ได้ใช้เวลาในช่วงบ่าย 15.00-16.30 น. ของแต่ละวัน สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันพุธ-ศุกร์ หรือวันที่กลุ่มย่อย ตกลงในวันและเวลาที่เหมาะสมกันเอง ซึ่งมีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายแบ่งกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม เพื่อศึกษาค้นคว้าในประเด็นที่เสนอขึ้นมา ตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำเหนือผู้นำ วางแผนการพัฒนามตามระยะเวลาที่กำหนด ตลอดช่วงเวลานี้ผู้วิจัยและอาจารย์จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ และเสนอแนะตามประเด็น

5.2 การเข้ากลุ่มรอบที่ 2 ให้ผู้เข้าอบรมค้นคว้า อภิปราย แสดงความคิดเห็นและนำไปปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในแต่ละหัวข้อหรือประเด็นหลัก ๆ เป็นเวลา 2 สัปดาห์ พร้อมกับให้บันทึกกิจกรรมความก้าวหน้าในการอภิปราย

5.3 การเข้ากลุ่มในรอบที่ 3 หลังจากแบ่งกลุ่มย่อยได้ 2 สัปดาห์ เป็นการรวมสมาชิกกลุ่มที่ได้รับมอบหมายในแต่ละสถานการณ์เดียวกัน จัดให้เป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ให้สมาชิกกลุ่ม

อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความก้าวหน้าของในงานที่มอบหมาย ตรวจสอบและประเมินตนเอง แล้วช่วยกันสรุปเป็นประเด็นความรู้ นำผลการแบ่งกลุ่มย่อย มาหลอมรวมกันเป็นกลุ่มเดียวกัน เพื่อนำเสนอกลุ่มให้กับผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนอาชีวศึกษาอื่น ๆ

6. การประเมินการฝึกอบรม

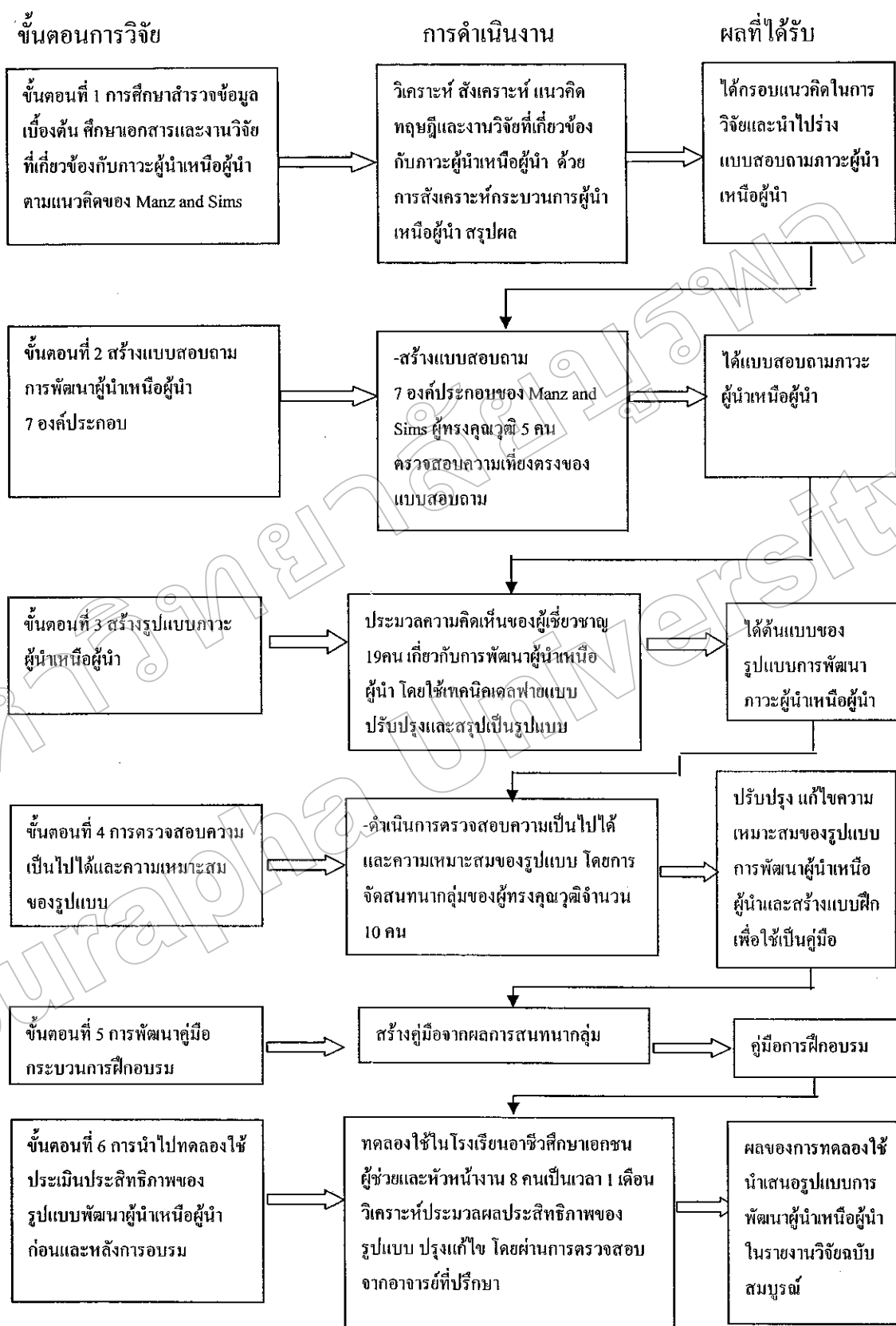
6.1 การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน มีวิธีการ คือ ประเมินผลการฝึกอบรมการพัฒนาผู้นำตนเอง (Self-Leader) ด้วยแบบสอบถาม ที่ได้นำมาจากเทคนิคเคลฟายและการสนทนากลุ่มของรูปแบบภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ใน 7 องค์ประกอบหลักของ แมนซ์ และ ซิมส์ (Manz & Sims, 1989) ประกอบด้วย แบบสอบถาม 1 ชุด มี 2 ตอน ตอนแรกเป็นลักษณะส่วนบุคคล และตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ข้อความ ประกอบด้วย บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง และไม่เคย ร่วมกับแบบสอบถามปลายเปิดของผู้ตอบที่เสนอแนะไว้ โดยการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้เข้าร่วมการอบรมก่อนและหลังทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ กำหนดเกณฑ์คะแนนค่าเฉลี่ยหลักสูตรการอบรม ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.20-5.00	หมายถึง	บ่อยมาก	มีค่าคะแนนระดับสูงสุด
ค่าเฉลี่ย 3.40-4.19	หมายถึง	บ่อย	มีค่าคะแนนระดับสูง
ค่าเฉลี่ย 2.60-3.39	หมายถึง	บางครั้ง	มีค่าคะแนนระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.80-2.59	หมายถึง	นาน ๆ ครั้ง	มีค่าคะแนนระดับต่ำ
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.79	หมายถึง	ไม่เคย	มีค่าคะแนนระดับต่ำสุด

6.2 การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ในโรงเรียน ตามเนื้อหา กิจกรรม ตามใบงานและองค์ประกอบการฝึกอบรม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

6.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการประเมินก่อนและหลังการอบรม วิเคราะห์ด้วยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า Paired Samples t-Test ของกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้ง 6 ขั้นตอน สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย